

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

УДК 81.243:004.738.5:37.09

ВИКОРИСТАННЯ ПОШУКОВИХ СИСТЕМ ІНТЕРНЕТУ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Наталія Перун

Львівський національний університет імені Івана Франка

Основна мета даної статті – аналіз можливостей та способів ефективного використання існуючих англійських пошукових систем Інтернету (ПС) у вивченні іноземних мов. Виділяємо три основні етапи роботи із ПС: формулювання мети та ключових слів пошуку, вибір ПС та звуження пошуку, критичний аналіз отриманої інформації та її презентація. Особливу увагу зосереджено на формуванні навичок відбору та оцінювання отриманої в результаті пошуку інформації.

Ключові слова: пошукова система, пошук, мета пошуку, ключове слово, інформація, критерії оцінювання, достовірність.

Інтенсивне проникнення новітніх інформаційних технологій в усі сфери громадського життя викликає необхідність оцінки існуючих підходів до навчального процесу з погляду їхньої адекватності до нових життєвих реалій. Швидкий розвиток Інтернету вимагає приділення уваги способам використання його ресурсів у навчальному процесі, зокрема у вивченні іноземних мов. Цій темі було присвячено багато уваги як вітчизняних так і зарубіжних науковців. Актуальність теми полягає у браку досліджень щодо можливостей використання англійських пошукових систем Інтернету (ПС) для вивчення та вдосконалення навичок володіння іноземною мовою. Саме ПС є тим ключем, який відкриває необмежений доступ до інформаційного потоку суспільства. Мета статті – визначити можливості та етапи використання ПС у вивченні іноземної мови, зокрема англійської.

Перш за все, англійські ПС це – приклади використання англійської мови. Адже, більшість сторінок англійською мовою написані носіями мови. Тож, Інтернет дає численні приклади автентичних та актуальних текстів, які можуть слугувати зразками функціонування мови: приклади правопису, словосполучення, вживання прийменників, артиклів, граматичних структур, усталених виразів та ін. Фактично кожна пошукова система пропонує альтернативний варіант написання слова / виразу, якщо була допущена помилка при написанні. Якщо задати пошук за певним словом, то система може видати тисячі сторінок із потрібним словом, яке буде виділено жирним шрифтом. Читаючи ці приклади, які здебільшого є або описами сторінок або окремими фразами (що містять ключове слово/вираз), які зустрічаються у певному веб-документі/сторінці, ми можемо побачити як це слово фактично використовується носіями мови у повсякденному житті. Завдяки численним прикладам використання певної лексичної одиниці, цей метод сприяє відходу від тенденції просто перекладати слова з англійської на рідну мову, як єдиного способу зрозуміти значення лексичної одиниці. Так студенти можуть глибше зрозуміти значення та вживання певної

лексичної одиниці. Для пошуку прикладів використання виразів та ідіоматичних зворотів, що містять кілька слів, їх варто брати в лапки для того щоб серед результатів пошуку отримати цитати саме із такою комбінацією слів які шукаємо, а не кожне слово окремо. Зручною у пошуку прикладів вживання виразів та перевірки чи певне словосполучення типове є ПС “Yahoo”. Ця ПС може одразу запропонувати кілька виразів із заданим словом і таким чином звузити пошук, а також одночасно показати можливі комбінації заданого ключового слова із іншими словами, що дає можливість проаналізувати частотність використання певної лексичної одиниці. Використовуючи ПС таким чином ми можемо допомогти студентам у вивченні, закріпленні та глибшому розумінні лексичного та граматичного матеріалу.

З іншого боку, можливості ПС цим не обмежуються. Тож варто детальніше розглянути способи ефективного використання англомовних ПС для виконання студентами певних проектів. Робота над певним проектом вносить глибший зміст у працю над мовою, сприяє зросту мотивації у студентів до оволодіння іноземною мовою, особливо, якщо тематика проекту запропонована самим студентом. Тут мова слугує інструментом у пошуку інформації необхідної для написання, скажімо, курсової чи дипломної роботи. Це особливо помітно, коли іноземна мова для студентів не є фахом, а вони є студентами-гуманітаріями чи студентами прикладної математики.

Проте, ставлячи перед студентами завдання пошуку інформації іноземною мовою в Інтернеті, часто можемо помітити, що вони не можуть успішно справитись із завданням. На заваді стає не лише брак лінгвістичного знання, а і незнання що робити. Тому необхідно побудувати певну послідовність завдань, які варто виконувати протягом низки занять, щоб допомогти студентам навчитись використовувати англомовні ПС і одночасно розширити лексичний запас.

Ми зосередимось на трьох основних етапах роботи із ПС:

- *формулювання мети та ключових слів,*
- *вибір ПС та звуження пошуку,*
- *аналіз отриманої інформації і презентація результатів аналізу.*

Перш ніж почати пошук спрямовуємо студентів на необхідність чітко сформулювати мету дослідження та визначити, які джерела можуть найбільш достовірно та об'єктивно висвітлити необхідну інформацію, адже саме від цього залежатиме кінцевий результат пошуку. Аналізуємо, яку саме інформацію прагнемо отримати (факти, точки зору, статистику, розповіді, свідчення очевидців, описи), яка мета пошуку (знайти нові ідеї, фактологічне підтвердження певної інформації чи довідатись думку інших осіб). Одне із головних завдань на цьому етапі — максимально деталізувати тему. Адже не проаналізувавши тему детально, можемо часто отримати результати пошуку, які мало дотичні до мети пошуку, і як результат — розпач і розчарування. Тому, слід провести так звану „мозкову атаку” (brainstorming), коли вибудовується цілий перелік слів (семантичні групи) та ідей, які пояснюють певне ключове слово. Спершу, варто цілою групою провести таке обговорення за однією спільною (тренувальною) темою і опісля, кожен студент зможе самостійно деталізувати обрану ним / нею тему. Як результат — студенти матимуть індивідуальні розширені переліки ключових слів, які в подальшому будуть використовувати як „слова пошуку” за обраною тематикою.

Окрім того, варто звернути увагу на те, що неправильно обрана форма ключового слова, яка відмінна від типового використання цього слова / виразу в англійській мові, може негативно вплинути на результат пошуку. Тому, слід звернути увагу студентів на те, що результати пошуку можуть залежати від наступних аспектів:

порядку слів – переставляючи їх можемо отримати різні результати;
похідних слів – слід експериментувати із частинами мови ключових слів;
словосполучення – знання типових словосполучень може суттєво вплинути на ефективність пошуку;

частотності слова – чим вища частотність ключового слова, тим більше результатів пошуку. Скажімо, вибираючи слово із більшою частотністю – легше знайти інформацію за певною темою.

Наступний етап – власне пошук інформації в Інтернеті, спершу за спільною темою, а далі за індивідуально обраною студентом темою. Перш за все, необхідно зорієнтуватись у різноманітності існуючих англомовних пошукових систем в Інтернеті. Фахівці *Search Engine Watch* (<http://searchenginewatch.com>) виділяють три основні групи ПС, які постійно підтримуються у хорошому стані та періодично оновлюються: найкращі, ті які варті уваги та інші (які все ще використовуються) [8].

Найкращими вважаємо ПС Google, Yahoo, Bing, Ask. ПС **Google** (www.google.com), яка пропонує пошук веб-сторінок, малюнків, новин, участь у дискусійних групах, пошук за каталогами, подає варіанти правопису та словникові дефініції, була 4 рази відзначена як найвидатніша ПС, яка має високу відповідність результатів меті пошуку. ПС **Yahoo** (www.yahoo.com) починаючи із 2002 року використовує переважно базу даних Google, вирізняється тим, що все ще пропонує директорії укладені фахівцями із окремих галузей, використовує людиною, а не автоматом, вибрані лінки до веб-документів. ПС **Bing** (www.bing.com) була запущена в липні 2009 року Microsoft на зміну Live Search, яка попередньо замінила MSN Search. Ця ПС серед результатів пошуку подає також лінки до енциклопедій та газетних статей, пропонує групування результатів в окремі категорії, використовує свій власний алгоритм для перегляду баз даних, щоб автоматично відібрати відповіді, які найкраще відповідатимуть меті пошуку. Цікава тим, що дозволяє використовувати функції розширеного пошуку у тому ж вікні де є результати пошуку. Однією із функцій, яка особливо корисна у нашому випадку – можливість поступово додаючи ключові слова, одразу бачити як змінюються результати пошуку. ПС **Ask** (www.ask.com) (колись **Ask Jeeves**) здобула популярність у 1998 та 1999 роках як ПС, яка імітує природну мову, що дозволяє вести пошук, запитуючи та відповідаючи на запитання. Вона одна із перших почала подавати серед своїх результатів пошуку енциклопедичні статті, карти, та малюнки. Використовує пошуковий алгоритм ПС Teoma, яка використовує групування за певною тематикою.

Окрім того, до уваги варто взяти такі ПС як: All the Web, Gigablast, HotBot.

ПС **AllTheWeb** (www.alltheweb.com) цікава тим, що веде пошук серед веб-сторінок, новин, графічних зображень, групує вже отримані результати пошуку за категоріями із лінками, забезпечує вичерпне покриття баз даних та є зручною у користуванні. ПС **Gigablast** (www.gigablast.com) пропонує вести пошук або одразу в Інтернеті, або за власною укладеною директорією, за ключовим словом пропонує дотичні теми для звуження пошуку. ПС **HotBot** (www.hotbot.com) (одна із найстаріших) вирізняється тим, що пропонує користувачеві вибрати, яку із чотирьох ПС (Yahoo, LyGo, MSN) він хоче використати для пошуку.

Третю групу складають колись провідні ПС Alta Vista (www.altavista.com), Netscape Search (<http://search.netscape.com>) та Lycos (www.lycos.com), які на даний час втратили свою актуальність як системи для наукового пошуку, проте, все ще є посередниками у пошуку аудіо-, відео-файлів та графічних зображень.

Окремо варто виділити **мета-пошукові системи**, які „не проводять пошук в Інтернеті складаючи власні пошукові бази. Натомість, вони ведуть одночасний пошук у численних групах окремих пошукових систем з одного місця та подають

результати на одній сторінці для порівняння”.[2] Серед таких систем можемо виділити: Meta Crawler, Dogpile (www.dogpile.com) та Clusty (www.clusty.com) . Серед них, наприклад, ПС **Meta Crawler** (<http://metacrawler.com>) використовує бази даних Google, Yahoo, Bing, Ask, та About. Дана система цікава тим, що пропонує інші комбінації слів та дотичні теми для подальшого пошуку, одразу групує знайдені результати в окремі категорії, пропонує перегляд отриманих результатів за відповідністю меті пошуку, або за ПС, які було використано.

Тож, спершу ми ознайомлюємо студентів із групами пошукових систем та мета-пошуковими системи і демонструємо як вони працюють задаючи системам пошук за єдиною для цілої групи „тренувальною” темою. Тут на практиці, використовуємо різні групи ключових слів для деталізації пошуку, а також, експериментуємо з мовою змінюючи порядок слів, використовуємо похідні слова та слова із різною частотністю, замінюючи ключові слова синонімами чи антонімами.

Окрім того, для розвитку навичок порівняння та досягнення кращих результатів пошуку, варто проаналізувати та використати декілька ПС із різними базами даних, а також, звзвити пошук за допомогою **розширеного пошуку** (advanced search) в межах кожної ПС. Вибираючи опції розширеного пошуку перед студентами постає завдання (залежно від ПС) вказати додаткові ключові слова для пошуку чи виключити із пошуку сторінки із певними ключовими словами, вибрати мову веб-документів, кореневий домен (наприклад, .edu, .com, .net, чи .gov), чи домен певної країни (скажімо, .ca, .co.uk, чи .us) формат файлів (наприклад, .pdf, .doc, .gif, чи .mp3), дату оновлення чи реєстрації документа, місце згадування ключових слів. Виконуючи це завдання студенти детальніше зосереджуються на меті пошуку, одночасно оперуючи іноземною мовою.

Маючи вже перші результати пошуку, ми можемо пересвідчитись, що **інформація** в Інтернеті існує не лише у великій кількості, адже постійно реєструються нові документи та оновлюються вже колись опубліковані, але й у надзвичайно широкому діапазоні. Навіть максимально звзвивши пошук (додаючи ключові слова та / або використовуючи функції розкришеного пошуку), перед студентами постає важке завдання вибору які сторінки переглянути з отриманого переліку сторінок, який може містити тисячі лінків. Часто можемо отримати багато сторінок результатів і не знати, які з них варто читати, адже „короткий опис у результатах пошуку не завжди точно відображає зміст сторінок” [3, с. 27]. Щоб допомогти студентам навчитись тлумачити запропоновані результати, пропонуємо їм „відповіді на такі запитання: „Чи заголовок вказаної веб-сторінки такий самий як і ключові слова?”, „Чи опис сторінки включає ваші ключові слова?””. [5] Аналізуючи список результатів таким чином, студенти одночасно працюють над розвитком навичок критичного читання.

Коли вже вибрано певну сторінку із списку, переходимо до детального аналізу її змісту. Тут мусимо звернути увагу студентів на те, що інформація може бути різного виду (факти, погляди, розповіді, інтерпретації, статистика), створюється із певною метою (поінформувати, переконати, продати, сформувати, або змінити точку зору чи переконання) та існує на різних рівнях за цінністю та достовірністю. На відміну від звичних для нас джерел інформації (книжок, журналів, офіційних видань), ніхто не зобов’язаний переглядати зміст документів перед тим, як вони стануть доступними широкому загалу читачів в Інтернеті. Це завдання покладається саме на того, хто шукає інформацію. Тому ми повинні самі навчитись, а також навчити студентів оцінювати інформацію, і визначати наскільки вона відповідає меті пошуку. В процесі роботи важливо виробити у студентів навички критичного читання, вміння аналізувати і оцінювати інформацію отриману іноземною мовою. При цьому варто пам’ятати, що не існує єдиного критерію для визначення достовірності та правдивості

знайденого веб-документа. Проте, ми можемо виділити чотири основні критерії оцінювання: правдоподібність, точність, поміркованість, та підтримка [6, с. 1-6].

Коли ми визначаємо **достовірність** (credibility) документа, то нашою метою є знайти авторитетне джерело, яке доводить свою надійність і викликає довіру. Про авторитетність джерела інформації свідчать: інформація про автора (освіта, досвід, біографія, звання, посада, місце праці), докази контролю за якістю опублікованого матеріалу (розміщення на веб-сторінці офіційної організації, у електронній версії друкованих видань, чи в електронних періодичних виданнях, які мають редакторів), та мета-інформація (зміст, анотація, рецензія, коментар). Про сумнівність інформації можуть свідчити її анонімність, критичні рецензії, граматичні та правописні помилки, які студенти досить часто можуть легко розпізнати.

Коли ми хочемо оцінити рівень **точності** (accuracy) викладеної інформації, то прагнемо знайти джерело, яке несе актуальну інформацію та подає її у повному обсязі. Ознаками точності вважаємо часовість (зазначення часу створення чи оновлення документа), вичерпність викладеної інформації (важливі факти та наслідки, альтернативні точки зору), зазначення мети та читацької аудиторії. Індикаторами неточності вважаємо: відсутність дати створення чи оновлення документа, незрозумілі узагальнення, застаріла дата подання швидкозмінної інформації та одностороннє висвітлення проблеми без зазначення існування протилежних точок зору, чи відповіді на них.

Оцінюючи **поміркованість** (reasonableness) документа, ми визначаємо, чи джерело розглядає дану тему обґрунтовано та помірковано, чи прагне до викладу інформації, що відповідає дійсності. Критеріями при оцінці поміркованості можемо вважати справедливість (виважені та обґрунтовані аргументи, повага до думки опонента), об'єктивність (неупередженість) та логічність викладу (відсутність суперечностей та розбіжностей у документі). Про відсутність поміркованості у викладі інформації можуть свідчити нестриманий тон чи мова викладу, конфлікт інтересів, надмірні узагальнення.

І нарешті, шукаючи джерело, яке подає переконливі докази та інформацію якого підтверджують два чи три інші джерела, ми оцінюємо його **підтримку** (support). На користь підтримки інформації в документі свідчать: подання джерел інформації, бібліографія, та контактна інформація. Сумнів у достовірності інформації викликають числові та статистичні дані, подані без зазначення їхнього походження, відсутність документації джерел, коли обговорення потребує такої документації, відсутність будь-яких інших джерел, які подають подібну інформацію чи точку зору, або визнають існування подібної інформації.

Аналізуючи знайдений веб-документ за цими чотирма основними критеріями, студенти застосовують різні тактики читання (напр.: skimming та scanning), поступово вдосконалюючи свої навички. Далі підводимо студентів до самостійного виділення найбільш очевидних ознак достовірності інформації, тобто: ім'я автора, його звання та посада, приналежність автора до певної організації, дата створення веб-сторінки чи її оновлення, контактна інформація та певні ознаки контролю за якістю опублікованого матеріалу.

Поступово аналізуючи вибрані сторінки таким чином, студенти укладають переліки 15-20 веб-сторінок (подаючи короткий опис змісту), які вони можуть рекомендувати як джерела достовірної інформації на певну тему за фахом студентів. Студенти можуть представити ці результати пошуку і аналізу інформації або за допомогою індивідуальних презентацій або / та укласти портфолію групи із описами корисних веб-ресурсів для певного фаху.

Підсумовуючи сказане, можемо стверджувати, що для ефективного використання англомовних ПС необхідні як лінгвістичні навички так і знання певних процедур

використання ПС, що потребує певного навчання. Разом з тим, використання англійських ПС для пошуку інформації є засобом підвищення мотивації до вивчення іноземної мови, адже мова виступає посередником між студентом та метою його пошуку. На кожному із етапів використання ПС, починаючи від формулювання мети, вибору ПС, звуження результатів пошуку, і завершуючи відбором та оцінкою інформації, йде збагачення лексичного запасу, студенти вдосконалюють свої навички володіння іноземною мовою. Окрім того, поступово доповнюючи існуючі традиційні форми та методи навчання інформаційними технологіями, надаємо процесові вивчення іноземних мов практичної значущості, збільшуємо вагу самостійної навчальної діяльності, та розкриваємо творчий потенціал студентів.

1. Катсура К. Доступ к справочной информации электронных каталогов через Интернет: новые возможности // IV международная Конференция "Крым — 97" – Режим доступа: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea97/doc> 2. Chamberlain E. Bare Bones 101: A Basic Tutorial on Searching the Web – Accessed at <http://www.sc.edu/beaufort/library/pages/bones/bones.shtml> 3. Cooke E. A Guide to finding quality information on the Internet. – London: Library Association Publishing, 1999. – 192p 4. Harris R. Evaluating Internet Research Sources / VirtualSalt. – Accessed at <http://www.virtualsalt.com/evalu8it.htm> 5. Herington R. Teaching EFL/ESL Students how to Use Search Engines and Develop English // The Internet TESL Journal, Vol.VIII, No.12 December 2002 – Accessed at <http://iteslj.org> 6. Kennedy A.J. The Internet and World Wide Web, 1998. – 460c. 7. Sullivan D. How Search Engines Rank Web Pages. – Accessed at <http://searchenginewatch.com/2167961> . 8. Major Search Engines and Directories. – Accessed at <http://searchenginewatch.com/2156221>.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОИСКОВЫХ СИСТЕМ ИНТЕРНЕТА В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Наталья Перун

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Основная цель этой статьи – анализ возможностей и способов эффективного использования существующих англоязычных поисковых систем Интернета (ПС) при изучении иностранных языков. Выделяем три основных этапа работы с ПС: формулирование цели и ключевых слов поиска, выбор ПС и суживание поиска, критический анализ полученной информации и ее презентация. Особенно внимание сосредоточено на формировании навыков отбора и оценивания полученной в результате поиска информации.

Ключевые слова: поисковая система, поиск, цель поиска, ключевое слово, информация, критерии оценивания, достоверность.

**MAKING EFFECTIVE USE OF INTERNET SEARCH ENGINES
IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES****Nataliya Perun***Ivan Franko National University in Lviv*

Discussed in the present paper are ways of making effective use of Internet search engines in a foreign language classroom. Internet search engines are evaluated as a means of motivating students and raising their English language competence. Attention is drawn to three basic stages in this work: the formulation of research goal, the choice of search engines and narrowing the research, the evaluation of Internet resources. The evaluation criteria of Internet resources reliability are also discussed.

Key words: search engine, search goal, key word, information, evaluation criteria, reliability.

Стаття надійшла до редколегії
26.11.2008 р.

Статтю прийнято до друку
12.04.2009 р.